

BIOLOGIYA DARSLARIDA O'QITUVCHINING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK MALAKASI

Sulliyeva Suluv Xurramovna

Termiz davlat universiteti, Botanika kafedrası

dotsenti, Surxondaryo, O'zbekiston

Fozilov Sherzod Musurmonovich

Termiz davlat universiteti, Botanika kafedrası

o'qituvchisi, Surxondaryo, O'zbekiston

Annotatsiya: Mazkur maqolada biologiya darslarida ta'lim tizimini takomillashtirish borasida bo'lajak o'qituvchilarning o'z ustida ishlashi, bilim ko'nikma va malakalarini muntazam oshirib borishi, ularda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: kompetentlik, ta'lim, dars, kommunikatsiya, tarbiya, kompyuter, innovatsiya, biologik-pedagogik metodika, dars uslublari, o'quvchilarning bilish faoliyati, subyektsubjekt munosabatlar, yalpi, individual va kichik guruhlarda o'qitish.

Аннотация: В данной статье представлена информация о работе будущих учителей по совершенствованию образовательной системы на уроках биологии, регулярному совершенствованию своих знаний, умений и квалификации, развитию профессиональной компетентности.

Ключевые слова: компетентность, образование, урок, общение, воспитание, компьютер, инновация, биолого-педагогическая методика, методы обучения, познавательная деятельность учащихся, предметно-предметные отношения, общее, индивидуальное и малогрупповое обучение.

Abstract: This article provides information about the work of future teachers to improve the educational system in biology lessons, regularly improve their knowledge, skills and qualifications, and develop professional competence.

Key words: competence, education, lesson, communication, education, computer, innovation, biological and pedagogical methodology, teaching methods, cognitive activity of students, subject-subject relations, general, individual and small group learning.

Biologiya darslarida o'qituvchining o'rtasidagi o'zaro munosabatlarda ularning umumiy manfaatlarini ifodalovchi omil maqsad bo'lib, shu maqsadga erishishda barcha o'qituvchilarda tabiatan faollik va layoqat mavjud bo'ladi, agar belgilangan maqsad umumiy manfaatlar uchun xizmat qilmasa va u o'z vaqtida, muvofiqlashtirilmasa, bo'lajak o'qituvchilarda mazkur maqsadga, o'zaro aloqa va munosabatlarning maqsadi, mazmun-mohiyatining o'qituvchilar tomonidan o'ziga xos tushunilishi ularning pedagogik kompetentligi shakllanganlik darajasiga bog'liq bo'ladi.

O'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirishda o'zaro ta'sir jarayoni mazkur jarayonining samaradorligiga ta'sir ko'rsatuvchi qator omillar orqali ifodalanadi. Mazkur fikrga asoslangan holda, o'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish vositasi hisoblanuvchi va bu jarayonga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omillarga to'xtalib o'tamiz.

O'qituvchilarda biologiya fani darslarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirish vositalaridan biri – ular faoliyat ko'rsatayotgan va yashayotgan muhit bo'lib, bu o'qituvchilarda kasbiy kompetentlikni rivojlantirish jarayoni subektlarining o'zaro ta'sirini amalga oshiruvchi tashqi omillardan biri hisoblanadi. Bunday biologik ta'lim – tarbiyaviy muhitda o'zaro ta'sir ko'rsatuvchi ishtirokchilarning suhbatlari va o'qituvchining o'zini-o'zi rivojlantirishi asosida kompetentlikning rivojlantirish jarayoni vujudga keladi, mazkur omil ota-onalar, ijtimoiy muhit va jamiyatning zamonaviy talablari ta'siri ostida bo'ladi.

O'qituvchilar o'rtasidagi aloqa-axborot almashinuvi, kommunikatsion jarayonlar hamda o'zaro munosabatlarning samimiyligi va natijaviyligi, bir tomondan axborotlarning

yangiligi va ishonchliligiga bog'liq bo'lsa, ikkinchi tomondan, ularning ma'lum bir yo'nalishdagi tasavvuri va kompetentligi shakllanganlik va rivojlanganlik darajasiga ham bog'liq bo'ladi.

Ular o'rtasidagi aloqalarning vujudga kelishida, yani axborot almashinuvida, munosabatlarning o'rtasidagi aloqalarning vujudga kelishida, yani axborotlar almashinuvida, munosabatlarning qaysidir (ijobiy yoki salbiy) tarzida shakllanishida maqsad asosiy rol o'ynaydi va o'z navbatida, o'qituvchining kasbiy kompetentligi rivojlanishiga ham ta'sir etadi.

Zamonaviy shart-sharoitlarda biologik pedagogik muhitni tashkil etish va uni olib borish qobiliyati orqali pedagogning mutaxassisligidan kelib chiqib, kasbiy tayyorgarligi, ya'ni pedagogik boy tajribaliligi, o'qituvchilarning bilim, ko'nikma va malakasini muvofiqlashtirish, ta'lim jarayoni samaradorligini ta'minlashda kompetentli bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim muassasasi biologiya o'qituvchilarining pedagogik jarayonini ilmiy asosda tashkil etish va uni boshqarish hamda qulay ta'limiy muhitning shakllanishi uchun boshqarishning turli xil zamonaviy usullarini bilishi va ularga asoslanishi, rivojlantiruvchi g'oyalar yo'nalishini aniqlay olishi, ilg'or tajribalarni va fan texnika yutuqlarini muntazam o'rganib borishi, ularni o'z faoliyatiga tadbiq etib borishi, ta'lim-tarbiya jarayonida o'qituvchilarning mustaqil faoliyatini tashkil etish asosida ularning sub'ektivligi va faolligini oshira olishi zarur hisoblanadi.

Zamonaviy talablar asosida kompiyuterlashtirish va komp'yuter tarmoqlari negizida tashkil etish, ta'lim tizimidagi yangi pedagogik texnologiyalarni joriy va ijobiy tajribalarni ommalashtirish ta'lim sohasidagi eng muhim masalalardan hisoblanadi.

Ilmiy bilimlarni egallash jarayonida talabalarda ilmiy dunyoqarash e'tiqod tarkib topadi, tafakkur rivojlanadi. Yetuk milliy kadrlarni tarbiyalash va yetishtirish uchun hozirgi zamon fan-texnikasining rivoji darajasidagi ilmiy bilimlarni egallashga erishish muhim. Shu bilan bir qatorda talabalarni ilmiy-tadqiqot usullari bilan ham tanishtirib boorish maqsadga muvofiq. Ilmiylik ta'limning mazmuniga ham, usullariga ham

aloqadordir ya'ni darsliklar, o'quv qo'llanmalar, o'quv dasturlari, o'quv rejasi ilmiy asosda yaratilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sullieva S., Zokirov K. Biology of weeds //Scientific Bulletin of Namangan State University. – 2019. – T. 1. – №. 2. – С. 120-124.
2. Суллиева С. Х., Зокиров К. Г. Вредные свойства и классификация сорняков //Экономика и социум. – 2020. – №. 9 (76). – С. 319-322.
3. Baxriddinova R. U., Musurmonovich F. S. Soybean-as a source of valuable food //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2022. – Т. 6. – С. 165-166.
4. Xurramovna S. S. et al. Use Atlantis Herbicide for Avena Fatua in the Middle of a Wheat Field //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 3. – №. 1. – С. 45-47.
5. Суллиева С. Х., Зокиров К. Г. Структура урожайности озимой пшеницы при применении гербицидов против сорняков //Экономика и социум. – 2020. – №. 9 (76). – С. 323-326.
6. Sullieva S. X., G'Zokirov Q. The Structure of the Yield of Winter Wheat When Using Herbicides Against Weeds //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 3. – №. 11. – С. 37-40.
7. Суллиева С. Х., Бобоева Н. Т., Зокиров К. Г. Виды и сорта хризантем //Экономика и социум. – 2019. – №. 10 (65). – С. 315-317.
8. Суллиева С. Х., Бобоева Н. Т., Зокиров К. Г. Эффективность земли вместе в текущем лечении //Мировая наука. – 2019. – №. 6 (27). – С. 450-452.
9. Sullieva S. et al. Effect of planting time and seedling feeding area on the yield and biochemical composition of leek (*Allium porrum* L.) //BIO Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 93. – С. 02006.
10. Sulliyeva S., Zokirov Q. Reproduction plantations of (hippophae) in surhandarya region //Scientific Bulletin of Namangan State University. – 2019. – Т. 1. – №. 2. – С. 148-150.

11. Khurramovna S. et al. Technology of growing zaffaron in the surhandarya area // International journal of discourse on innovation, integration and education. – 2020. – Т. 1. – №. 5. – С. 335-337.
12. Суллиева С. Х. и др. Методология планирования классической работы // Экономика и социум. – 2020. – №. 1 (68). – С. 774-776.
13. Суллиева С. Х. Влияние применения гербицидов против сорных растений на урожайность озимой пшеницы в староорошаемых землях сурхандарьинской области // Актуальные научные исследования в современном мире. – 2016. – №. 11-2. – С. 26-29.
14. Abduvasikov A. et al. The concept of production resources in agricultural sector and their classification in the case of Uzbekistan // Caspian Journal of Environmental Sciences. – 2024. – Т. 22. – №. 2. – С. 477-488.
15. Khurramovna S. S. et al. Economic efficiency of application of herbicides against double and double weeds in autumn wheat field // European Scholar Journal. – 2021. – Т. 2. – №. 7. – С. 74-76.
16. Sulliyeva S. X. et al. Biologik ta'limning roli // Журнал естественных наук. – 2021. – Т. 1. – №. 1.
17. Суллиева С. Бегона ўтларга қарши кураш самарадорлиги // Ж. Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги. – 2008. – №. 5.
18. Khalikov B. et al. Effect of planting time and seedling feeding area on leek (*Allium porrum*) plant biometric parameters // BIO Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 93. – С. 02020.
19. Zokirov K., Sullieva S. Effect of storage conditions and periods on the quality of watermelon (*Citrullus lanatus*) // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2023. – Т. 452. – С. 01016.
20. Baxriddinova R. U., Musurmonovich F. S. Distance Learning System in Educational System Instead, and Significance // Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2023. – Т. 21. – С. 11-13.

21. Baxriddinova R. U. Methodology For Solving Problems of Food Chains and Ecological Pyramids and Its Significance //Texas Journal of Multidisciplinary Studies. – 2024. – T. 28. – C. 19-22.
22. Musurmonovich F. S. et al. Peculiarities of the intensity of photosynthesis and transpiration of soy leaves //Ann. For. Res. – 2022. – T. 65. – №. 1. – C. 5371-5378.
23. Fozilov S., Ziyodova M. Maktablarda steam texnologiyasini joriy etishning xususiyatlari va afzalliklari //Biologiyaning zamonaviy tendensiyalari: muammolar va yechimlar. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 819-821.
24. Baxriddinova R. U., Musurmonovich F. S. Maktabda tabiiy fanlar, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini uyg'unlikda o'qitishning afzalliklari //Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – T. 1. – №. 4. – C. 259-263.
25. Xayitovna P. M., Faxriddinovich M. S. Types of corn grown in Uzbekistan and their peculiarities //Texas Journal of Agriculture and Biological Sciences. – 2022. – T. 3. – C. 59-63.
26. Baxriddinova R. U., Musurmonovich F. S. Oziq zanjiri va oziq to'ri tuzish //Nazariy va amaliy fanlardagi ustuvor islohotlar va zamonaviy ta'limning innovatsion yo'nalishlari. – 2024. – T. 1. – №. 4. – C. 264-267.
27. Eshonqulov S. S. et al. The effectiveness of explained the content of the subject of hybridization to students in school lessons //Экономика и социум. – 2024. – №. 3-1 (118). – C. 163-168.